

Notat til statsrevisorerne
om
den fortsatte udvikling i sagen om
lodsvæsenet (lodserierne og lodsreguleringsfonden)
(beretning nr. 4/00)

1. I mit notat af 26. juni 2001 til statsrevisorerne, jf. Endelig betænkning over statsregnskabet for finansåret 2000, s. 222 f., tilkendegav jeg at ville følge arbejdet med at etablere økonomistyring i lodsvæsenet, herunder at der tilvejebringes et datagrundlag for at foretage nødvendige justeringer i aktiviteter mv. Endvidere ville jeg følge initiativerne på lønområdet.

Rigsrevisionen har i efteråret 2002 gennemgået Farvandsvæsenets planer for udvikling af lodsvæsenet i relation til bl.a. struktur, aflønning af lodser og økonomistyring. Rigsrevisionen har endvidere afholdt møder med Farvandsvæsenet og Forsvarsministeriet om status for udviklingen i lodsvæsenet.

2. Farvandsvæsenet har udarbejdet en handlingsplan for etablering af økonomistyring i lodsvæsenet samt for løsningen af de øvrige problemstillinger, beretningen omhandlede. For de punkter i handlingsplanen, hvor der er fastsat en tidsfrist, var implementeringen oprindelig forudsat at ske ved udgangen af 2002.

Rigsrevisionen har ved opfølgningen konstateret, at flere af punkterne er blevet udskudt, så centrale dele af planen først forventes implementeret fra 2004. Således er

der endnu ikke opstillet fælles ledelsesmæssige målsætninger, samt effektivitets- og produktivitetsmål for lodsvæsenet.

Forsvarsministeriet oplyser, at der pr. 1. november 2002 er etableret et nyt egentligt ledelsesforum, der i fremtiden vil være omdrejningspunkt for en intensiveret udvikling af fælles ledelsesmæssige målsætninger, herunder omsætning af politiske direktiver til praktiske foranstaltninger, koordinering af relationer til personaleorganisationerne samt personale-, økonomi-, aktivitets- og kapacitetsstyring. Udviklingen af effektivitets- og produktivitetsmål indgår i den økonomiske model for lodsvæsenet, som, sammen med en definition af behovet for data, forventes at foreligge inden udgangen af 2002.

Jeg finder, at etableringen af økonomistyring i lodsvæsenet har haft et for langstrakt forløb.

3. Forsvarsministeriet har besluttet at ændre lodsvæsenets struktur pr. 1. november 2002, så antallet af lodserier reduceres fra 7 til 3 lodserier. Som følge af den ændrede struktur er der opnået visse mindre rationaliseringer af administrative funktioner, herunder lodsbestillingskontorer, mens antallet af lodser og antallet af bådstationer foreløbig forbliver uændret.

Forsvarsministeriet vurderer, at den ændrede struktur, ud over umiddelbart at ville medføre nogle mindre besparelser, tillige udgør et mere hensigtsmæssigt udgangspunkt for lodsvæsenets videre udvikling og effektivisering.

Jeg har noteret mig, at der er gennemført en mindre besparelse på de administrative funktioner ved nedbringelse af antallet af lodserier, samt at kommende effektiviseringer vil kunne gennemføres med udgangspunkt i en mere enkel struktur og et ledelsesforum, der er etableret pr. 1. november 2002.

4. Det fremgik af forsvarsministerens redegørelse af 30. maj 2001 vedrørende beretningen, at Farvandsvæsenet ville drøfte reglerne for udpegning af lodsformænd med foreningen af Danske Lodser og lodsformændene samt overveje en ændring af de nuværende regler på området.

Forsvarsministeriet har oplyst, at spørgsmålet har været drøftet mellem Farvandsvæsenet og Danske Lodser, men at der ikke kunne opnås enighed i dette forum. Farvandsvæsenet er opmærksom på, at reglerne om udpegning af lodsformænd kan føre

til forveksling af lodsformandens tjenstlige stilling som ansvarlig chef for lodseriet med en misforstået rolle som tillidshverv med særlig skyldighed over for lodserne. Farvandsvæsenet vil i forbindelse med kommende forhandlinger med personaleorganisationerne i lodsvæsenet søge at ændre ordningen, så andre personalegrupper i lodsvæsenet, og ikke kun lodserne, har mulighed for at indstille kandidater til posterne som lodsformænd.

Forsvarsministeriet har anført, at lodsvæsenet, også på dette område, er at sammenligne med andre institutioner i staten. Jeg er enig heri og har ikke yderligere bemærkninger til punktet.

5. Det fremgik af forsvarsministerens redegørelse til beretningen, at Farvandsvæsenet ville tilvejebringe et datagrundlag for at vurdere sammenhængen mellem udviklingen i indtægter og aktiviteter, takstfastsættelse, aflønning, kapacitetsudnyttelse og kapacitetstilpasning. Et centralt element er, at der tilvejebringes et datagrundlag, så lodsers og bådmænds samlede arbejdstid fordelt på aktiviteter kan vurderes. Farvandsvæsenet har oplyst, at man i efteråret 2002 er begyndt at indsamle data om aktiviteten "brotimer", og at man i 2003 vil forsætte med tilvejebringelsen af yderligere nødvendige data med henblik på at kunne fastsætte egentlig mål for 2004.

Jeg finder ikke, at fremdriften af initiativerne på dette område er tilfredsstillende, da tilvejebringelsen af data om arbejdstiden er helt centrale, set i relation til etablering af økonomistyring i lodsvæsenet, herunder mulighederne for at kunne vurdere udviklingen i produktiviteten og effektiviteten.

6. Det fremgik desuden af forsvarsministerens redegørelse vedrørende beretningen, at ministeriet tilsluttede sig, at lodsernes lønninger måtte anses for at være højere end hos sammenlignelige grupper af statsansatte.

Forsvarsministeriet har med virkning fra 1. november 2002 indgået en aftale med lodserne om at hæve sluttrinnet for lodsernes grundløn fra skalatrin 44 til skalatrin 46. Begrundelsen herfor er, at Farvandsvæsenet i 1991 indgik en aftale med lodserne om gradvist at hæve deres sluttrin fra skalatrin 33-39 til 40, 42 og 44 under forudsætning af, at der kunne påvises rationaliseringsgevinster. I denne aftale blev det endvidere stillet i udsigt, at sluttrinnet kunne hæves til skalatrin 46 under forudsætning af yderligere rationaliseringsgevinster.

Forsvarsministeriet har oplyst, at det ikke er klart dokumenteret, at betingelserne i aftalen fra 1991 om forhøjelse af lodsernes grundløn i forlængelse af opnåede rationaliseringsgevinster er opfyldt fuldt ud. Ministeriet har lagt vægt på, at den ændrede struktur åbner mulighed for yderligere rationaliseringer og forudsætter, at disse muligheder udnyttes.

Ministeriet har desuden oplyst, at der i forbindelse med indførelsen af en ny struktur for lodsvæsenet er tilbudt lodserne kompensation for en eventuel lønnedgang som følge af sammenlægningen af lodserier, så en eventuel lønnedgang realiseres gradvist over 3 år.

7. På et forhandlingsmøde mellem Farvandsvæsenet og Danske Lodser i november 2002 er der ifølge Farvandsvæsenet opnået enighed om at overveje nye aflønningsformer for lodser. Farvandsvæsenet forventer endvidere, at udbygningen af lodsformændenes styrkede rolle vil give en bedre omkostningsminimering og medføre en ændring af aflønningen, så den ikke forsat vil følge omsætningen.

Forsvarsministeriet har oplyst, at man i forbindelse med godkendelse af strukturændringerne opfordrede Farvandsvæsenet til at fortsætte sine overvejelser og analyser af lodsvæsenet med henblik på fortsat udvikling og effektivisering, herunder på lønområdet, også selv om dette måtte indikere, at lodsloven burde ændres på visse punkter.

Jeg vil følge udviklingen på dette område.

8. Forsvarsministeriet har oplyst, at man fastholder hensigten om at undgå stigninger i lodstaksterne, foreløbig frem til udgangen af 2003. Ministeriet finder endvidere, at eventuelle fremtidige takststigninger alene kan begrundes i væsentlige udefrakommende forhold og ikke i sig selv må medføre lønstigninger.

Jeg har noteret, at lodstaksterne ikke er steget siden 1999, men bemærker samtidig, at indtægterne i lodsvæsenet er steget, mens aktiviteten er faldet i perioden fra 1999 til ultimo 2002. Dette forhold skyldes, at taksterne er fastsat, så skibe med stor dybgang betaler relativt større takst end de mindre skibe. Udviklingen i skibsfarten med færre, men større skibe har derfor betydet stigende indtægter, selv om taksterne ikke er justeret.

9. Lodsvæsenet har haft gode erfaringer med den første udlicitering af bådtenesten i Hundested, hvor der er opnået en besparelse på ca. 300.000 kr. pr år. Farvandsvæsenet har udarbejdet en plan for yderligere udlicitering af bådtenester. Planen forventes vurderet inden sommeren 2003 i sammenhæng med lodseriernes arbejde med udvikling og effektivisering af lodsvæsenet.

Jeg finder denne udvikling tilfredsstillende.

Sammenfatning

10. Ved opfølgningen er det konstateret, at der er udarbejdet en handlingsplan for etablering af en egentlig økonomistyring i lodsvæsenet, men at tidsplanerne for implementeringen af planens delelementer løbende er blevet forsinket. Jeg kan således konstatere, at der endnu ikke er opnået en tilfredsstillende økonomistyring i lodsvæsenet, herunder tilvejebragt data vedrørende produktivitet og effektivitet.

Jeg kan ligeledes konstatere, at ministeriet har hævet lodsernes grundløn, uden at der er dokumentation for rationaliseringsgevinster, og uden at der er tilvejebragt et datagrundlag om lodsernes faktiske arbejdstid. Desuden er der fortsat en uheldig sammenhæng mellem omkostninger og løn, så stigende indtægter og omkostninger i lodsvæsenet medfører stigende bonusløn til lodserne. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at der, siden beretningen blev afgivet, er sket et yderligere fald i antallet af lodsninger. Samtidig har der været stigende indtægter som følge af lodsning af skibe med større dybgang.

Samlet set anser jeg ikke ministerens initiativer og fremdriften heri for at være tilfredsstillende. Jeg vil fortsat følge udviklingen i sagen.

Henrik Otbo